

de Metge, p. 71). Moltes més cites de literatura antiga en els *DAG* i *AlcM*.

Basta aquesta enumeració de textos per deixar demostrada l'etimologia d'*abassegar*. De la idea d'obtenir, privar tota sortida', es passava ben planerament a la d'acaparar' tant en un sentit mercantil com intel·lectual o afectiu, o en el de qualsevol de les activitats humanes. Ja en l'encapçalament de l'article he explicat el canvi fonètic d'una manera suficient. La confusió d'*ob-* i *ab-* (*a-*) ja no tenia cura: *obturare* i *aturar*, *occidere* i *auciure*, *obnubilare* i *annuvolare*; i, d'altra banda, *orrupte* (Ausiàs, etc.) i *abrupte*, etc. Reparem ben bé només que estem davant d'un terme solament usat, de primer, per homes de justícia, de cort o de cancelleria, quan no per predicadors i escriptors de moral; amb molt de punt tots ells, i aquells primer que tot, a pronunciar amb cura summa les lletres llatines: no es conformaven amb l'assimilació d'*obc-* en *occ-*, autoritzada fins en els cenacles clàssics, però una reacció medieval restaurà la *b* i llavors hagueren de venir els esforços per pronunciar-la en aquesta posició anòmala. ¿Com era possible llavors d'evitar que el pagès o l'home del carrer, en sentir-hi el començament del nom *bassa*, d'una cosa que la vida quotidiana els privava de perdre de vista, i al capdavant trobant que a la bassa és allà on va a parar tot, no es creguessin haver sentit *abassegar*? I més quan més d'un mestretites, per a ells prestigiós, acabava per ficar-los en el cervell, a còpia de repetir-los-el, aquest mot passe-partout *abcegar*, amb una *b* que no es resignava a deixar córrer.

DERIV.: *Abassegador* [1908, Coromines, supra; no encara en Lab., Bulbena ni Vogel, 1911]. *Abassegament* [1839, Lab.]. *Abcegador* [1429, *Decam.*]; *abcegament* [1399].

Abast, *abastament*, *abastant*, *abastar*, V. *bastar* *Abastardir*, V. *bastard* *Abastiment*, *abastir* *Abaston*, V. *asbest* *Abastonejar*, V. *bastó*

ABAT, del ll. *ABBAS*, *ABBATIS*; i aquest, de l'arameu *abba* 'pare' passant pel gr. *ἀββᾶ*. □ 1.ª doc.: orígens.

Es troba en força textos literaris del S. XIII, com la *Cròn.* de Jaume I (cap. 19, 78), Lull, els *Usatges*, etc. Altrament, les qüestions semàntiques i institucionals que pot plantejar aquest mot no depenen gaire de la filologia i menys de la lingüística, cosa que ens permetrà de remetre als nostres bons dicc. històrics i al *DECH* (s. v. *abad*), sense dedicar-li més temps.

DERIV.: *Abadal* [1125]; *abadenc* (*DAG.*); *abb-*, 1068, Bast-Bass. *GLMCat.*, mot més freqüent en les fonts medievals cast. i gall-port., però que no fou estrany a les catalanes, i esp. en la variant *badenc* s'aplicà a: a) 'un hàbit religiós o monacal', S. XIV, Reixac, b) l'abadejo o bacallà (cf. infra): «mig quarter de *badench* salat» en els comptes del convent de Montalegre, 1503-31 (Caretà, *Dicc. de Barbr.*, s. v. *badejo*). *Abadessa* [Lull: *Blanquerna*, *NCL*, I, 125.25]. *Abadeu* men. 'nen petit' (Moll, *Misc. Alcover*), probablement per comparació de la petitesa, del cast. *abadejo*

(pron. *-ebo* > *-eo* en cat. vulgar; cf. *cangrea* entre els pescadors, < cast. *cangreja*), 'escarabató', cast. *carraleja* (*cantharis*, Nebr.; andal. *RFE* xxiv, 228), que també penetrà a València en el seu sentit propi («*abadechet*, cuca papera», Cullera, Gulsoy, *RValFil.* vi, 30). *Abadia* [960, Bast-Bass. *GLMCat.*; doc. de Besalú, del segon quart del S. XI, *RLR* III, 275; per a dades i conjectures referents a la creació i transmissió del b.-ll. *abbatia* a Irlanda, Renània, els Alps, etc., veg. Weisgerber, *RhenGermCelt.*, 196]; té especial interès en cat. el sentit de 'rectoria, casa del senyor rector', avui estrany al cat. central, però general (cf. *BDLC* x, 170)² a tots els parlars occidentals, des dels Pirineus (Vall Ferrera, etc.) fins a Elx, incloent-hi tot el val., l'aragonès (*abadia*, Boraó; *badia*, *BDC* xxiv) i l'aragonès; en terra valenciana el tinc recollit de Benicarló, Traiguera, Boixar, Ares del M., Algemesí, Benilloba i Elx (*BDC* xvii, 53); avui no s'usa *abat* en el sentit de 'senyor rector', però s'hi usà en altre temps, ús que avui persisteix en francès, en algun parlar gascó antic i d'Aragó, així com en basc. *Abadiat* [1502, *DCatAlem.*, § 1754; docs. S. xv, *AlcM*, *DTol.*, *Belv.*, *DAG.*]. *Abadiàl*, però més corrent *abaciàl* [1839, Lab.]. *Abató* [S. xv].

Abadejo, nom regional del bacallà, estrany al cat. central (si bé en alguna comarca hi ha penetrat més recentment, amb la pronúncia del cast. mod., d'on *abadeco*, *AlcM*), però a les comarques de Ponent i Migjorn hi entrà ja d'antic, amb l'antiga pronúncia de la *-j-*: sentit *abadéjzo* a Tortosa i Benifallet (1926), *badézu* a Valls (1964), *badéjzu* a Alforja (1936), *badéjzo* al Vilosell (1935), *badézo* a Artesa de Lleida (1964), i així enllà pel País Valencià (on també sento *baegér* per al bacallaner, *baegéro* a Vilanova de l'Asafor). El cast. *abadejo* [mj. S. xvi, Sta. Teresa] fou la font del mot català, gràcies al gran consum d'aquest peix, sec, en les riberes del Cantàbric i l'Atlàntic, on es practica la seva pesca en gran escala i on ha constituït sempre una gran base de l'alimentació d'Astúries (*abadexu*) i terres pròximes. No hi ha dubte que allà és un derivat d'*abad* en el sentit esp. gallego-leonès de 'capellà' o 'rector de parròquia' (**ABBATICULU*, *AlcM*, és un llatí mai existent i no pas «llatí vulgar») i potser relacionat amb l'ús del bacallà que hom atribueix als freres i capellans rurals. Però l'aplicació concreta del mot ha semblat sempre obscura i ha ocupat bastant els etimòlegs. Es pot veure el *DCEC* per a les explicacions que se n'han donades, entre les quals la que jo preferia (amb molta reserva): disfressa del mot *curadillo* 'bacallà sec' (derivat de *curar* 'preparar amb sal') desviat com si fos un derivat de *cura* 'capellà', idea rebuscada per enginyosa que sigui, i a la qual també es pot retreure el fet que llavors cal admetre que el port. *badejo*, gall. *badexo*, ast. *abadexu* (Rato, Vigón) haurien de ser també castellanismes (com sigui que allà el sufix diminutiu és *-elho*, *-ello*, *-eyu*), quan justament aquestes són les terres més productores, introductores i consumidores del *badejo*; d'altra banda, jo invocava ja llavors el fet que anomenar amb un diminutiu i no amb una formació